

Združenje žrtev okupatorjev
1941-1945 Kranj
Slovenski trg 1, p.p. 12
4000 Kranj

Poština plačana
pri pošti 4101 Kranj

»OPTIMIST«

št. 31

SEPTEMBER 2011

OB IZIDU ENAINTRIDESETE ŠTEVILKE »OPTIMISTA«

Pred vami je 31. št. biltena »OPTIMIST«, kjer vas seznanjamo z nekaj novicami, poročili in obvestili, katere pa od zadnje izdaje biltena (maja) niso nič kaj vzpodbudne.

Ob tej priliki vas še vedno prosimo, da nam pošljete svoje spomine oz. zgodbe na čase, ko ste svoja mlada leta preživljali kot izgnanci daleč od svojega doma. Čeprav so dogodki že zelo oddaljeni in niso preveč lepi, toda pozabiti se kljub temu ne smejo. Pa tudi raznih vaših predlogov bi bili zelo veseli.

ČLANI ODBOROV ZDRUŽENJA:

<u>Izvršni odbor</u>	<u>Nadzorni odbor</u>	<u>Častno razsodišče</u>
ROVAN FRANC	MIHELIČ ALBINCA	SINKOVIČ IVAN
KRISTAN TONE	GERJEVIČ DARINKA	GABRIJEL LOJZKA
SLADIČ STANE	KNEZ ANTON	KUNČIČ VIDA
MIŠIČ JOŽICA	PODGORŠEK IVAN	ŠUMI OLGA
KATNIK ANA		
ROVTAR STANA		
PIRC JELKA		
GERJEVIČ FRANC		
GUSTINČIČ FRANC		
KARUN JANEZ		
KNEZ JOŽICA		

OBVESTILO - NOV DELOVNI ČAS in NOV NASLOV SPLETNE STRANI

Z novim letom (od 1.1.2010) kot smo vas obveščali je pisarna Združenja odprta tudi v letu 2011 samo **dvakrat** na teden, in sicer v **PONEDELJEK in SREDO od 9,00 – 12,00 ure.**

Naš novi spletni naslov je: <http://www.zdruzenje-zrtev.si>

PLAČILO ČLANARINE:

Višina članarine za leto 2011 ostaja enaka in sicer 12,00 evrov, kamor je vključen tudi »OPTIMIST«. Lahko se plača v 2 obrokih.

Plačevanje članarine poteka na isti način kot doslej. Kranjčani in okoličani lahko plačajo v pisarni, ostali pa preko transakcijskega računa: 05100-8000057707.

IZVRŠNI ODBOR

Navajamo vam članek, ki je bil objavljen v časopisu DNEVNIK dne 28.5.2011:

Država prejela vojne odškodnine, oškodovanci še vedno čakajo

Materialni oškodovanci okupatorjev druge svetovne vojne še vedno čakajo na povračilo vojnih odškodnin – Vlada porabila denar za reševanje gospodarske krize

*Združenje materialnih oškodovancev okupatorjev druge svetovne vojne se že več kot 10 let ukvarja s poravnavo vojne materialne škode in z vsako vlado posebej skuša krepiti dialog. Predsednik združenja **dr. Andrej Umek** je povedal, da je Janševa vlada oz. takratni pravosodni ministrer dr. Lovro Šturm pokazal močno politično voljo za ureditev tega področja.*

Trenutna vlada ta problem ohranja v stanju, do katerega ga je pripeljala prejšnja, in za letošnje leto ne predvideva sprememb ali sprejetja že napisanega predloga zakona. Na ministrstvu za pravosodje pasiven odnos opravičujejo s »trenutno svetovno finančno in gospodarsko krizo«, čeprav je, kot pravi Umek, skupina poslancev z Anderličem na čelu obljubila, da bo predlog zakona poslan v parlamentarno obravnavo še do letošnjih parlamentarnih počitnic.

Slovenija je šele s sprejetjem svoje ustave leta 1991 pokazala politično voljo za urejanje povračil. Sredi leta 2003 je vlada ponovno ustanovila medresorsko komisijo za obravnavo vprašanj vojne škode, ki jo je od leta 2005 vodil dr. Lovro Šturm, takratni minister za pravosodje. Komisija je bila ustanovljena z nalogo, da preuči celotno problematiko vojnih odškodnin ter vladi predlaga nadaljnje aktivnosti. Leta 2008 je ministrstvu uspelo pripraviti predlog zakona, vendar kljub velikemu prizadevanju ni bil sprejet.

Vrhovno sodišče je pred pripravo zakona januarja 2008 izdalo varovalni sklep, da »napadena država ne more biti odgovorna svojim državljanom za škodo, ki so jo pretrpeli med vojno oz. zaradi vojnega stanja«, in sicer zaradi dejstva, da škode ni mogoče pripisati slabemu funkcioniranju države, ter s tem oškodovanim onemogočilo sklicevanje na ustavo. Prav tako ne obstajajo nobene možnosti oškodovancev za neposredne tožbe zoper države agresorke iz časa druge svetovne vojne. Po mednarodnem javnem pravu pa tudi ni mogoče, da bi Slovenija tožila na primer Nemčijo, ker dialoga o tej temi z njo ne more vzpostaviti.

Po podatkih iz slovenskih arhivov je bilo po letu 1945 vloženi več kot 280.000 prijav poškodovanja zasebne lastnine, celotna vojna škoda pa je ocenjena na 23 milijard dinarjev, kar danes znaša okoli 1,7 milijarde evrov. Nekdanja Jugoslavija je od agresorskih držav (Nemčije, Italije, Bolgarije in Madžarske) dobila povrnjen le del vojne škode, in siver v obliki reparacij, nepovratnih sredstev, posredno pa tudi v obliki ugodnih kreditov. Umek je poudaril, da je prejšnja vlada že imela pripravljenih okoli 600 milijonov evrov za vojne odškodnine, vendar je državni proračun zahteval porabo sredstev za reševanje gospodarske krize.

Ko in če bo zakon v prihodnje sprejet, bo najvišji priznani znesek na posameznega oškodovanca 150.000 evrov. Rok izplačila bo 3 leta po objavi zakona, izplačila pa bo izvajala Slovenska odškodninska družba, pri čemer bo zakonsko določen tudi način povračil. Javnofinančna sredstva bodo tako obremenjena v višini 520 milijonov evrov kot zagotavlja ministrstvo, pa upravne enote in odškodninska družba ne bodo dodatno obremenili svojega proračuna, saj bodo naloge izvajali v okviru svojih rednih del.

Na članek smo poslali naslednji odgovor:

DRŽAVA PREJELA ODŠKODNINE, OŠKODOVANCİ ŠE VEDNO ČAKAJO

Pod tem naslovom je novinarka Vesna Vravnik 28.5.2011 napisala prispevek, v katerem je kar nekaj netočnih in neresničnih navedb, ki zahtevajo (zaradi javnosti) pojasnila. Seveda je novinarka povzela podatke, ki jih je dobila od sogovornika gospoda Umeka.

Na to temo sem sam in v imenu ZŽO Kranj v preteklosti medijem (tudi Dnevniku, pa ni objavil) poslal prispevke s točnimi podatki.

Zato na navedeni prispevek samo nekaj najbolj važnih pojasnil, oz. vprašanj:

1. Da naj Slovenija plača žrtvam nacifašizma materialno odškodnino (nematerialna je bila izpuščena) je pisno zahtevo Vladi predalo v drugi polovici leta 2001 ZDRUŽENJE ŽRTEV OKUPATORJEV 1941-1945 KRANJ. To pa zato, ker naša Vlada ni hotela sama izterjati odškodnin od okupatorjev ali pomagati nam.
2. Združenje materialnih oškodovancev (ZMO) je bilo nad našo potezo navdušeno in se je želelo takoj priključiti, tudi nekaj sestankov je bilo, kjer smo obravnavali osnutek Zakona, ki ga je pripravila ZŽO. Ker se Vlada ni zganila smo za 8. maj 2002 pripravili protestni shod pred poslopjem Vlade. Na to akcijo se je ZMO javno distanciral. Toliko v pojasnilo, kakšna je želja ZMO za rešitev problema.

Naš protestni shod 8. maja 2002 je uspel in Vlada je 9. maja 2002 (NE sredi leta 2003) ustanovila prvo medresorsko komisijo in ta se je menjala z vsakokratno vlado. Nobena pa ni kaj pomembnega in pametnega naredila.

Na naše stalne pritiske so (in še) vladni birokrati pišejo odgovore s pravljičami in prodajajo meglo.

Tudi tako opevani dr. Šturm ni naredil nič konkretnega, oz. kaj uporabnega, razen da je želel preko žrtev nacifašizma pokloniti nekaj denarja RKC in okupatorjevim sodelavcem (domobrancem).

To za nas ni bilo sprejemljivo, kakor tudi ne menjalni tečaj (100,- din=2,60 €), oz. višina odškodnine, ker praktično ne bi dobili nič.

Ni nam pa znano od kod dr. Umeku številka 150.000 €, ko pa je lahko odškodnina po Šturmu za 1 Mio din = 26.000 €.

Naša zahteva je, da se za poplačilo odškodnine **žrtvam nacifašizma** ustanovi sklad z 850 Mio euri in je menjalni tečaj 1,00 din = 1,20 €, ker le na ta način bo dobil vsak oškodovanec vsaj za dve in ne le za eno kavo.

O tem, da je imela prejšnja Vlada pripravljen denar, ve verjetno le dr. Umek, ker sam vem, da temu ni tako, saj je dr. Šturm "štrikal" neke kombinacije, da bi odškodnino poplačal z nekimi delnicami nekih podjetij vprašljivih vrednosti in to naj bi dobili starci, s povprečno starostjo čez 80 let?

Vlada oz. Ministrstvo za pravosodje nam je v zadnjem pismu, katerega smo dobili pred kratkim, napisalo, da za uveljavitev poplačila odškodnine ne moremo narediti nič, ker zato nimamo potrebnega zakona. Pomeni, da se iz ostarelih žrtev dela NORCA, in nas žali, kajti zakona Vlada noče sprejeti.

Vse to bi še nekako prenesli, če ne bi vedeli, da pa okupatorjevi sodelavci in plačanci dobivajo velike denarje in to tisti, ki niso nič izgubili in nič trpeli.

Na koncu še pojasnilo za trditev iz naslova. Z vso odgovornostjo (Tone Kristan) trdim, da Država ni prejela nobenega denarja od nikogar za poplačilo odškodnine fizičnim osebam oz. žrtvam nacifašizma. Razen 60 Mio DM za poplačilo žrtvam, na katerih so delali razne poizkuse.

Dobila pa je 1.240.000.000 DM posojila, vendar **posojilo** ni plačilo odškodnine.

Tone Kristan

Naša prizadevanja za poplačilo materialne odškodnine se še vedno intenzivno nadaljujejo. Pritiskamo na vse možne inštitucije in poslali smo tudi pismo predsedniku Vlade in nanj dobili odgovor, ki vam ga v celoti navajamo:

Zadeva: Urejanje problematike poplačila odškodnine za nastalo materialno škodo slovenskim žrtvam nacifašizma

Kabinet predsednika Vlade RS je Ministrstvu za pravosodje in Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve v pristojno reševanje odstopil vaše zgoraj navedeno pismo, v katerem izražate nestrinjanje z odgovori, ki jih je na vprašanje državnega svetnika g. Marijana Klemenca, na seji 3. marca 2011 obravnavala in sprejela Vlada RS.

Nikakor se ne moremo strinjati z vašimi trditvami, da Vlada RS noče rešiti, oz. ne rešuje vprašanja problematike poplačila škode iz časa druge svetovne vojne. V odgovoru Vlade RS na vprašanje državnega svetnika Marijana Klemenca glede urejanja problematike poplačila odškodnine za nastalo materialno škodo, sprejetem na seji Vlade RS dne 3.3.2011, so namreč izčrpno in celovito predstavljene vse aktivnosti in prizadevanje sedanje vlade glede navedene problematike.

Prav tako so v tem odgovoru, ki vam je znan, podane podrobne pravne opredelitve glede vprašanja povračila premoženjske škode iz časa druge svetovne vojne, namreč glede njene neiztožljivosti pred sodišči RS in pred mednarodnimi sodišči, zaradi neobstoja posebnega zakona, ki bi povračilo te premoženjske škode določil kot posebno pravico.

Glede na navedeno menimo, da ste prejeli vsa ustrezna pojasnila o vprašanju povračila premoženjske škode iz časa druge svetovne vojne.

Ob tem je treba opozoriti, da je bilo uspešno rešeno tudi vprašanje vojne odškodnine po posebnem zakonu iz 6. točke 8. čl. Zakona o žrtvah vojnega nasilja, na kar opozarjate v svojem pismu. Državni zbor RS je že leta 2001 sprejel Zakon o Skladu za poplačilo odškodnine žrtvam vojnega in povojnega nasilja, ki ureja vprašanja izplačil denarnih odškodnin za telesno in duševno trpljenje priznanih žrtev vojnega nasilja (taboriščnikov, zapornikov, internirancev, izgnancev, beguncev, prisilnih mobilizirancev in drugih) ter izplačil odškodnin za izgubo življenja bližnjega. Denarne odškodnine so bile izplačane praktično vsem upravičencem s priznanim statusom žrtve vojnega nasilja, do ustreznih odškodnin pa so upravičene tudi žrtve vojnega nasilja, ki jim je bil ta status priznan v skladu z novelo zakona iz leta 2009.

S spoštovanjem

*Boštjan Škrlec
državni sekretar*

Naš odgovor na to pismo:

MINISTRSTVO ZA PRAVOSODJE
Državni sekretar Boštjan ŠKRLEC
Zupančičeva 3
1000 LJUBLJANA

Zadeva: Vaše pismo št. 007-17/2008/134, od 11.5.2011

Za navedeni odgovor lepa hvala, ki pa je le odgovor brez konkretne vsebine in mi z njim nismo in ne moremo biti zadovoljni.

Ponovno posebej poudarjamo, da Vlada ni naredila nič in tudi noče nič narediti za rešitev tega problema.

Za osvežitev spomina:

- po našem protestu 8. maja 2002 je Vlada 9. maja 2002 ustanovila prvo medresorsko skupino
- ta se je menjala kakor so se menjale vlade – nobena pa ni nič naredila
- 17.12.2008 smo pismeno opozorili Vlado na problem in zahtevali, da se prične takoj z reševanjem in se le-tega čimprej reši, ker mi starci nimamo več časa za čakanje

Ko nas v vašem pismu grajate za naše kritike, da niste nič naredili, bi želeli nasprotni dokaz. Namesto tega želite preusmeriti pozornost drugam in ste pomešali jabolka in hruške, to je materialno škodo in zakon o nematerialni odškodnini iz leta 2001.

V tretjem stavku ste nas poučili, kako ne moremo preko nobenih sodišč nič uveljavljati, ker nimamo potrebnega zakona.

Veliko žalitev in ponižanj smo do sedaj “požrli”, bomo pa še zadnje norčevanje. Povemo pa, da to BOLI in si tega nismo zaslužili – HVALA!

S spoštovanjem

*Predsednik
Franc Rovani*

Od nemškega Bundestaga – Odbora za peticije smo dobili dokončni odgovor, ki ga navajamo:

Nemški Bundestag se je posvetoval o vaši peticiji in dne 9.6.2011 odločil:

Peticijski postopek zaključiti.

Bundestag je odločil na podlagi priporočila Odbora za peticije, čigar pojasnilo je priloženo. S to odločitvijo je peticijski postopek zaključen.

Povrnitev škode na podlagi povzročene krivice nacionalsocializma

Priporočilo

Peticijski postopek zaključiti

Pojasnilo

Peticijo je vložilo Združenje žrtev okupatorjev 1941-1945 Kranj, ki zahteva odškodnino za med drugo svetovno vojno povzročeno škodo.

Kot vzrok vlagatelj navaja, da trditve ZRN, po katerih naj bi bila odškodnina že izplačana takratnim državljanom Jugoslavije, ne držijo. V dokumentih, vključno z dokumentom »Protokol pogovora Tito-Brandt na Brionih leta 1973«, naj ne bi bilo dokazov, da bi bila odškodnina izplačana. Po mnenju Združenja krediti, ki jih je dobila Jugoslavija, nikakor ne predstavljajo kompenzacije za povzročeno škodo.

Tudi sklad »Erinnerung, Verantwortung, Zukunft« ni zajel številnih slovenskih žrtev oz. jim je dodelil zelo nizko odškodnino.

Ostale navedbe vlagatelja so zabeležene v njegovi vlogi.

Vlagatelj se je s podobnimi prošnjami obrnil na Nemški Bundestag že v 13., 14. in 15. volilni dobi Bundestaga. Nemški Bundestag se je o peticiji posvetoval in na priporočilo Odbora za peticije 3. decembra 1998 odločil, da peticijo kot dokazni material preda nemški vladi in ministrstvu za finance in 29. novembra 2001 ter 30. junija 2005, da peticijski postopek zaključi.

Izid ponovne obravnave nemškega parlamenta temelji na dveh mnenjih nemškega ministrstva za finance (BMF). Prvo mnenje je bilo podano dne 5. julija 2010 in je vlagatelju poznano, drugo mnenje pa pravi:

Odbor za peticije obžaluje vse trpljenje in nepravico, ki ju je utrpel slovenski narod med drugo svetovno vojno. Vlagatelj se seveda upravičeno pritožuje nad protizakonskimi pregoni, ki so ljudi privedli v finančno in osebno stisko, jim povzročili telesne poškodbe, zdravstvene težave vse do smrti. K razumevanju prispeva tudi dejstvo, da se je moral tudi nemški narod v povojnem obdobju soočiti s stisko in revščino, ki sta bili posledica raznih pregonov. Kljub temu odbor po ponovni temeljiti proučitvi primera ne more pritrčiti zahtevam Združenja.

ZRN tako zelene odškodnine ne more izplačati, saj zato manjkata zakonska in mednarodnopravna podlaga. Po vednosti odbora se stvarna in pravna podlaga nista spremenili.

Odbor za peticije spominja na to, da mednarodno humanitarno pravo predvideva vojne odškodnine samo na meddržavni ravni in ne na ravni posameznika. To je uzakonjeno tudi z Haaško konvencijo iz leta 1907. Država, ki dobi odškodnino, nato sama odloči, kako jo bo pravično razdelila med upravičence. Vojna odškodnina se tako izplača v skladu z dogovorom o reparacijah.

Peticijski odbor nemškega Bundestaga na podlagi opisane pravne podlage ter na podlagi obsežne pomoči, ki jo je dalo na razpolago za povzročeno škodo, ne namerava nameniti dodatnih sredstev za reparacije, ki bi bile namenjene za izravnavo povojne škode.

Da bi preprečili ponavljanje tematike odbor opozarja na podano mnenje nemškega ministrstva za finance z dne 5. julija 2010 in na sklep nemškega Bundestaga z dne 29. novembra 2001 ter 30. junija 2005, vključno s pojasnili o predloženem sklepu odbora za peticije, ki so bili vlagatelju poslani skupaj s sklepi.

Odbor za peticije obžaluje, da ni izpolnil pričakovanja, ki jih je vlagatelj s peticijo vložil vanj in predlaga, da se peticijski postopek s tem zaključi.

Naš odgovor, ki je tudi dokončen:

1. Bundeskanzleramt
Bundeskanzlerin Angela Merkel
2. Deutscher Bundestag
Präsident Prof. Dr. Norbert Lammert
3. Bundespräsident Christian Wulff
4. Alle Bundestagsfraktionen

NAMESTO UVODA

Vsem naslovnikom in prejemnikom tega pisma močno priporočam, da ga počasi in zelo skrbno preberejo in se o vsebini globoko zamislijo.

Spoštovane gospe in gospodje

Vzrok za to poslovilno pismo je pismo, za katerega se zahvaljujem, od odbora za peticije (Petitionsausschuss) št. Pet. 2-17-08-250-008954, od 15.6.2011, ki je imel priloženo pismo "SKLEP" (Beschlussempfehlung) Bundestaga (Anl. 4 z. Prot 17/38), s katerim je bila dokončno zavrnjena naša zahteva po odškodnini za slovenske žrtve nacizma.

Groba zavrnitev nas je vse šokirala in sam sem o vsakem stavku razmišljal in ga analiziral.

Ker me je pismo globoko prizadelo (pa ne samo mene) sem dolgo razmišljal, kako in kaj, če sploh, odgovoriti, ker je na tako vsebino zelo težko.

Odločil sem se za pismo obvestila (kaj drugega tako ni več mogoče) nasovnikom. Morda bodo pogledali vase in se vsaj malo zamislili nad trpljenjem slovenskega naroda pred 70-imi leti. Tudi naši nemški prijatelji in vsi, ki poznajo kalvarijo slovenskega naroda ne morejo verjeti, da je njihova država lahko tako brezsrčna in nepravilna, ker ne upošteva niti osnovnih človekovih pravic. Vem, da ne bo nič pomagalo, pa vendar bom tu navedel čisto na kratko nekaj najbolj značilnih dogodkov – splošnih in osebnih:

A. SPLOŠNI

Ko so nacisti leta 1941 zasedli našo domovino so pričeli takoj, po v naprej pripravljenih spiskih, z aretacijami, likvidacijami in izgoni, in sicer inteligenco in registrirane nasprotnike nacizma.

Sledila so koncentracijska (KZ) taborišča, kazensko delovna taborišča in politični zapori. Ker so se nacisti odločili našo domovino obdržati za sebe so slovenski narod obsodili na UNIČENJE.

Ob ugotovitvi, da ne bo mogoče vsega naroda odpeljati na morišča in ga tudi pospraviti so si izmislili pekleni načrt in večino naroda izgnati. Tako so na jug Balkana in Nemški rajh izgnali cca 68.000 ljudi. Pred izgonom in aretacijo je pobegnilo cca 18.000 ljudi.

V KZ taborišča je bilo odpeljanih 22.000 žrtev. Po kazensko političnih jih je bilo približno 80.000. Zavednim slovenskim družinam je bilo odvzetih približno 1100 otrok (ukradeni otroci) od dojenčkov do 13 letnikov, ki so bili odpeljani v 10 prevzgojnih taborišč in v posvojitev. Starše so pa odpeljali na morišča ali v KZ taborišča-krematorije. Vsega skupaj je tako ali drugače trpelo cca 180.000 slovenskih žrtev. Od tega jih približno ¼ te kalvarije ni preživela.

B. OSEBNI

Verjetno si težko predstavljate kako se počuti človek, če ga odpeljejo z naperjenimi puškami, ne da bi zaužil pripravljeno kosilo, kot se je to zgodilo naši družini (tudi še tisočim drugim) 25. oktobra 1941 ob 12.00 uri. To kosilo, kot vse drugo premoženje je ostalo za vedno izgubljeno.

Od doma smo bili odpeljani ne oziraje se kakšne probleme smo imeli, zlasti zdravstvene. Moja mati je morala na pot z zlomljeno hrbtenico in zelo slabo gibljiva, brez tuje pomoči sploh ne in smo ji morali jaz, oče in brat pomagati.

Z neko drugo družino so odpeljali na pot zelo bolnega 90 letnika, kateri je umrl v živinskem vagonu nekje na sredi poti v Nemčijo. Nacisti so ga vzeli iz vagona in vlak je odpeljal dalje. Svojci še vedno ne vedo v katerem kraju je to bilo in kje je pokopan.

V eksilu je vsak preživel svojo tragedijo in se boril za preživetje, kar mnogim ni uspelo. Kot na primer v KZ taborišču Neuengamme Hamburg, kjer od 700 Slovencev 500 kalvarije ni preživelo.

Na drugem koncu Evrope, v južni Srbiji, kamor so v živinskih vagonih pripeljali izgnance (prvi vlak je iz Slovenske Bistrice odpeljal 7. julija 1941) so približno polovico nagnali iz vagonov sredi polj in travnikov (v divjini), kjer so bile cele družine s starci in malimi otroki, ki so ostali brez hrane in strehe nad glavo in so se morali znajti sami. Na tem področju je bilo 16 kazensko delovnih taborišč, kamor so spravili ostalo polovico od približno 18.000 izgnancev, kateri so morali delati v nemški vojni industriji in rudnikih za Rajh.

Na območju nemškega rajha je bilo formiranih 326 taborišč (Volksdeutsche Mittelstelle), kamor so spravili cca 45.000 slovenskih izgnancev. V času eksila (4 leta) smo morali vsi vsaj malo za delo sposobni, delati in to običajno najtežja dela brez plačila.

C. ODŠKODINE

Ko so nacisti leta 1941 začeli slovence odvažati iz njihovih domov, nihče ni vedel zakaj in kam jih vozijo (v neznanu). Šele ob prihodu na cilj so ugotovili, da so eni pristali v KZ taborišču, drugi v izgnanstvu, itd. Vsi, ki smo morali tako ali drugače zapustiti svoje domove smo izgubili VSE:

1. človeško dostojanstvo
2. svojo identiteto, saj smo postali le številke
3. vse premoženje
4. eksistenco

Vse to smo morali doživeti in ob veliki sreči tudi preživeti.

Po 4-ih letih ko smo se vrnil domov, tam ni bilo ničesar, razen pogorišč in ruševin. Iz nič je bilo potrebno domove obnoviti, oz. zgraditi ker se je bližala zima. Še dobro, da smo bili navajeni stradanja, kajti poleg vsega drugega tudi hrane ni bilo. Jugoslovanske oblasti so v letih 1945 – 1947 popisale povzročeno škodo fizičnim in pravnim osebam in mislili smo, da bomo dobili ocenjeno škodo tudi plačano – KAKŠNA ZMOTA, ker se za to po 66-ih letih še vedno BORIMO – sedaj pa tudi te možnosti ni več?!

Iz protestnih zborovanj v letih 1957, 1971 in 1991 (in drugih prilikah) smo nemškimi oblastem pošiljali NOTE z zahtevo po plačilu nematerialne in materialne odškodnine za povzročeno škodo nacističnih okupatorjev slovenskim žrtvam.

Sedaj imajo nemški birokrati za naše zahteve, med ostalimi bedastimi izgovori tudi tega, da sedaj teh problemov nima smisla več obravnavati, ker se je čas že zelo odmaknil???

Sprašujem ali so bili navedeni datumi tudi že odmaknjeni??? Bolj neodgovornih in bedastih izgovorov še nisem slišal.

*Po ustanovitvi je ZDRUŽENJE ŽRTEV OKUPATORJEV 1941 – 1945 KRANJ (ZŽO Kranj) 8.1.1998 poslalo nemškimi oblastem uradno zahtevo za plačilo nematerialne in materialne odškodnine za povzročeno škodo slovenskim žrtvam. Birokracija nemških oblasti je, ob začudenju od kod smo se vzeli, zagnala vik in krik kako, da Nemčija nikomur nič ne dolguje, ker je **baje** Jugoslaviji vse plačala?!*

*Ko smo zahtevali koliko in komu, z datumi, so plačali za žrtve oz. neposredno žrtvam, da bi lahko denar od tistih, ki so ga za to dobili zahtevali. Vse tiho je bilo?! So pa našli drugi še bolj neumni izgovor, to je **DA SO ODŠKODNINE ZA ŽRTVE VKLJUČENE V DANEM KREDITU??** (ni jasno ali nas imajo res za popolne “bebe”?)*

Ker tozadevnih dokumentov niso imeli in ker so ugotovili, ali pa jim je kdo povedal, da so se s tem izgovorom krepko osmešili, so tudi poslej producirali razne šaljive izgovore.

*Mi smo jim tudi uradno sporočili, da po pogodbi dani **KREDIT NI IN NE MORE BITI PLAČILO ODŠKODNINE**, pa če je ta dan po še tako ugodnih pogojih. (sicer smo pa kredit že odplačali).*

Da bi prišli do pravice smo poskušali to doseči tudi preko nemških sodišč, pa so nas vsa, od okrajnega do Ustavnega, zavrnila in to prav tako z nekimi “za lase” privlečenimi izgovori. Verjetno tudi tu velja tisti ljudski rek “VRANA – VRANI...”

Tudi Bundestag oz. Odbor za Peticije (Petitionsausschuss) je privlekel na dan, med ostalim, tudi izgovor, da nimajo potrebne zakonodaje, da bi lahko plačali, sicer pa da sploh nismo upravičeni.

*Ko smo jim sporočili, da zakonodaja je, oz. se jo lahko zelo hitro sprejme, **vse tiho je bilo**.*

Mislilim, da je potrebno tu posebej opozoriti na staršem odvzete otroke, ki so jih poimenovali “UKRADENI OTROCI”. Ta kategorija žrtev je pretrpela največ gorja (tudi po vojni) in večina je utrpela tudi največjo škodo, saj so mnogi izgubili ne samo starše in sorodnike, ampak tudi premoženje staršev. Mnogi še danes ne vedo čigavi so in od kod prihajajo.

Ko smo 8.1.1998 podali zahtevo ZRN za plačilo nematerialne in materialne odškodnine slovenskim žrtvam nacizma, si niti v sanjah nismo mislili, da bo to trajalo tako dolgo in še manj smo si predstavljali, da bi na koncu ostali praznih rok.

Vemo, da so tu veliko krive vse naše nesposobne in šlevaste Vlade od osamosvojitve, pa vendar smo računali na pošten odnos ZRN. Res je dobila peščica naših ljudi nekaj drobiža po EVZ Zakonu (cca 10%) in to KZ taboriščniki, zaradi katerih je bil Zakon (na mednarodni ravni) tudi sprejet.

Mi smo močno prizadeti na ponižanje, ki smo ga morali na stara leta doživeti. Tudi razočaranje nad državo, ki se ima za demokratično, socialno in pravno, je zelo veliko. Trdno smo prepričani, da smo upravičeni in bi morali dobiti poplačano nematerialno in materialno odškodnino, še posebej, ker nas je od približno 180.000, ostalo le še 30.000 do 35.000.

*Sedaj nam ostane le da pozabimo na vse medvojno trpljenje in na velike težave po vrnitvi, ko smo si morali s svojimi žulji, **ob lakoti**, zgraditi vse nujno potrebno za preživetje.*

Upamo, da bo ZRN obogatela s tistim malo drobiža, ki naj bi pripadal nam, saj smo za Rajh žrtvovali 4 leta suženjstva.

To sem smatral za potrebno napisati, da bodo vedeli vsi tisti birokrati, ki so odgovorni za ta fiasko, da je tu bil in je neki narod, ki je, ne po svoji krivdi, veliko pretrpel in zelo veliko izgubil (ne samo materialno).

V kolikor bo dana možnost sem to problematiko vedno pripravljen pojasniti pred Bundestagom ali katerim drugim uradnim organom.

Sicer pa s tem pismom po 13-ih letih zaljučujemo korespondenco z nemškimi oblastmi na to temo. Če smo že toliko tega prestali, bomo pa še to ponižanje, četudi z grenkim priokusom.

Za konec naj še opozorim na še vedo veljavno zakonsko določilo, da vojni zločini NE ZASTARAJO!

S spoštovanjem

*Tone Kristan
Častni predsednik*

V vednost:

- ustavno sodišče ZRN

P.s.: Ko sem napisal 8.1.1998 prvo pismo, si nisem mislil, da bom moral za zaključek napisati tako pismo.

OB SREČANJU IN ODPRTJU RAZSTAVE O SLOVENSКИH ŽRTVAH NACIFAŠIZMA V KRANJU 28. MAJA 2011

Nekaj misli ob srečanju in pogledu na polpreteklo zgodovino slovenskega naroda v času od 1941 do 1945 je ob tej priliki v svojem govoru povedal Tone Kristan

1. Druga svetovna vojna in posledice

- zaradi skorumpiranih klerokapitalističnih kraljevih Jugoslovanskih oblasti je prišlo aprila 1941 do napada in okupacije Jugoslavije s strani nacifašističnih sil.

Na to temo bom poskušal na kratko podati nekaj misli na dogodke v Sloveniji:

Slovenijo z 15808 km² in 1.240.000 prebivalci so si razdelili trije okupatorji:

- Nemci 10261 km² in 800.000 prebivalci
- Italijani 4550 km² in 340.000 prebivalci in
- Madžari 997 km² in 100.000 prebivalci

Slovenija je imela ob koncu vojne in osvoboditvi nekaterih delov izpod italijanske okupacije 20256 km² in cca 2 mio prebivalcev.

Vsi trije okupatorji so pričeli preganjati Slovenski narod, zlasti domoljube, intelektualce in upornike. Najhujši pri tem so bili Nemci, ki so Slovenski narod že pred okupacijo obsodili na uničenje, sledili so Italijani in Madžari.

V brutalnosti uničevanja slovenskega naroda so izstopali nemški nacisti, ker so hoteli pridobljeni najlepši del slovenskega ozemlja obdržati za svoje potrebe. Zato so pričeli takoj po okupaciji z aretacijami, umori, izgnanstvom in KZ taborišči. To pa zato, ker so hoteli

ozemlje izprazniti od barbarskega naroda banditov, ki niso vredni, da živijo. Sploh pa ne na tako lepem koščku zemlje.

Po začetni euforiji umorov (streljanje, obešanje in mučenja) so nemški nacisti ugotovili, da nekaj sto tisoč trupel ne bodo uspeli pospraviti. Zato so se odločili politične zapornike, po zaslišanjih in mučenjih poslati v KZ taborišča, kjer jih je čakalo suženjsko delo in krematorij. V svojem peklenem načrtu uničenja so si še izmislili:

- izgnati vsaj cca 260.000 Slovencev in to v tako oddaljene kraje, da povratak ne bi bil mogoč, ali pa bi bil ta zelo otežen.
- Odvzeti vsem nasprotnikom nacifašistov otroke in jih prevzgojiti
- Čim več Slovencev (zlasti nasprotnikov) poslati v krematorije

Vsi ti predvideni načrti se k sreči niso uresničili, eden od njih so rasni preizkusi. Vendar je tako ali drugače trpelo v raznih represalijskih ustanovah cca 180.000 Slovenk in Slovencev. Pri tem pa več tisoč, ali ¼ preganjanih žrtev, kalvarije ni preživel.

Ob tem je potrebno posebej poudariti, da so vsi, ki so morali tako ali drugače zapustiti domačijo, izgubili vse:

- človeško dostojanstvo
- eksistenco
- vse premoženje
- svojo identiteto, saj smo postali le številke

Vse to smo morali doživeti in ob veliki sreči preživeti.

Katastrofalne posledice večine, posebej še preganjanih, so bile za preživetje skoraj nemogoče. Vsi, ki smo morali zapustiti svoje domove smo utrpeli:

- nematerialno škodo (ponižanje, suženjsko delo, fizične in psihične bolečine, izguba eksistence)
- materialno škodo (odvzem, nacionalizacija in uničenje vsega premoženja)

Ob vsem tem so izvajali brutalno raznarodovalno politiko.

Pred drugo svetovno vojno si je vsaka slovenska družina, kljub težkim časom ustvarila, po svojih zmožnostih, neko premoženje, da je lahko preživela.

Zato je bilo za vsakega, ki je moral (z več desetletji prigarano) premoženje zapustiti uničujoče boleče trpljenje in vsak je moral prehoditi svojo pot te kalvarije.

Pri tem tudi Italijani pri svojem brutalnem uničevanju in moriji niso kaj dosti, če sploh, zaostajali za Nemci. Razlika je bila le v tem, da so hoteli k že pred vojno okupiranim slovenskim ozemljem, dodati še nova. Za uničenje "banditov" so uporabili morišča in KZ taborišča s krematoriji.

Boleče žalostno pa je, da so se tej nacifašistični moriji slovenskega naroda, kot plačanci in izdajalci, priključili izmečki naroda, ki so se poimenovali "domobranci".

To je bila zločinska barbarska organizacija, ki je za denar in ideologijo izdajala in morila zavedne in poštene Slovence, ki so se borili proti okupatorjem za svobodo. Te kreature v človeški podobi se danes še hvalijo za svoja "junaštva". SRAMOTA!

Ko smo se po 4-ih letih vrnili v domovino (če bi zmagali "domobranci" s svojimi gospodarji se prav gotovo ne bi) ni bilo ničesar, ali pa so bile le ruševine.

Potrebno je bilo obnoviti oz. zgraditi domove, kar pa je bilo brez sredstev in materiala nemogoče, oz. zelo težko. K sreči smo bili že navajeni na stradanje, ker tudi hrane ni bilo. Ne, da nismo imeli mi nič, tudi Država ni imela nič, saj je predvojna klerokapitalistična oblast zapustila veliko revščino (brez infrastrukture, elektrike, industrije, itd.). Zato so bili pozivi na obnovo, oz. izgradnjo domovine normalni, kar pa je bilo brez denarja, materiala in hrane zelo težko. Vendar smo kljub vsem težavam, zgradili zelo veliko, da so sedanji lopovi lahko pokradli in obogateli.

Vedno pa ponavljam, da smo imeli veliko srečo, ker na oblast ni prišla predvojna klika in morda še “domobranci”, ker bi se v tem primeru gradile cerkve, kapelice in graščine.

2. Po popisih vojne škode leta 1945-1947 smo bili prepričani, da bomo dobili plačano odškodnino. Kakšna zmota. Za odškodnino (nematerialno in materialno) se borimo še po 66-ih letih.

Če odmislimo, da Jugoslovanske oblasti niso hotele oz. mogle izterjati od okupatorjev odškodnine za slovenske žrtve okupacije, je pa težje razumeti, da tega niso in še vedno nočejo storiti slovenske oblasti za svoje državljane kar je, milo rečeno, sramota.

Mi smo, po ustanovitvi organizacije leta 1997, sprožili postopek izterjave pri ZRN in ta še vedno traja. Se pa oblasti ZRN upirajo plačilu z vsemi sredstvi (tudi lažmi, potvarjanji in raznimi izgovori). Zato sploh ni pravna, demokratična in socialna država, ker nam ne priznava upravičenosti naših zahtev, ki so podprte z vsemi dokazi, ampak si izmišljajo vedno neke izgovore (tudi lažne). Tudi Italiji smo predali zahtevo po odškodnini, a zaradi pomanjkanja ljudi za delo in kompliciranih postopkov nismo nadaljevali.

Žal nam tudi tu naše oblasti niso in še vedno nočejo pomagati in to kljub temu, da nam nemške oblasti stalno govorijo, kako je škoda, ker bi šlo tako veliko lažje.

Tudi nemška stran se čudi, da nas naše oblasti obravnavajo kot tretje razredne državljane. Prav norca se delajo iz nas z odgovori (kadar so) na naše zahteve, katere pišejo razni vladni birokrati (vsakokrat drugi), ki nimajo niti malo pojma o problematiki. S temi dejanji nas sramotijo in ponižujejo, kar pa BOLI!

To pa še tem bolj, če vemo, da pa so tisti, ki so sodelovali in se borili za okupatorje, dobili (še tudi dobivajo) kar zajetne “ODŠKODNINE ZA TRPLJENJE”.

3. Nekaj o naši razstavi, ki jo odpiramo. Mi se ves čas trudimo ohranjati in negovati dejstva zgodovine trpljenja slovenskega naroda, katerega so povzročili nacifašistični okupatorji od 1941 do 1945. O tem poskušamo tudi, po naših zmožnostih, obveščati širšo javnost. Ob naših naporih izterjave odškodnine pri nemških oblasteh za slovenske žrtve obveščamo, o kalvariji slovenskega naroda, tudi nemško javnost in oblasti ZRN.

To počnemo ob veliki pomoči naših nemških kolegov že 10 let po raznih krajih v Nemčiji in to s predavanji, simpoziji, razstavami, filmi, knjigami, itd.

Na teh prireditvah in predavanjih (šole), so se pojavile tudi solze in opravičila potomcev udeležencev vojnih dejanj.

Do sedaj smo organizirali, ob pomoči naših nemških kolegov, prireditve z razstavami v Nürnbergu 2 x, Kölnu 2 x, Hamburgu 2 x in v Wernigerode – stalna razstava (vključena tudi Ilsenburg in Lauthental)!

V načrtu smo imeli prireditve organizirati v čim več krajih, kjer so bila taborišča slovenskih izgnancev po Nemčiji. Vendar zaradi zahtevnosti in dolgotrajnosti postopka ter finančnih možnosti, je to le deloma uspelo.

Je pa tudi to, z ozirom na volontersko delo v celoti, zelo velik uspeh. Žal bo ta akcija zamrla, ker nam starcem pojenjujejo zdravstvene in fizične moči, mladih, katere bi to zanimalo, pa ni. Če pa pri tem upoštevamo še nezainteresiranost slovenske oblasti, je pa vse še bolj jasno.

Z razstavo, ki smo jo odprli, smo poskušali zajeti kar največ pomembnih dogodkov (kar so pogojevali tudi razpoložljivi materiali) in kategorij žrtev.

Naša želja je, da bi ta razstava obšla vsaj večje kraje po Sloveniji.

Pogled na razstavljenе panoje v Mestni občini Kranj

≈≈≈

Objavljamo intervju gospoda Toneta Kristana z novinarjem Gorenjskega glasa Jožetom Košnjekom, ki je bil objavljen v omenjenem časopisu dne 12.8.2011:

KRISTAN KRIVI SLOVENSKE VLADE

Čez nemško in tudi slovensko odškodnino za nematerialno in materialno škodo slovenskim izgnancem lahko naredimo križ. Ostajamo le pri skromni renti po zakonu o žrtvah vojnega nasilja, razočaran ugotavlja ustanovitelj Združenja žrtev okupatorjev Kranj Tone Kristan.

»Po sporočilu nemškega parlamenta, da so obravnavo naše zahteve po izplačilu nematerialne in materialne odškodnine končali in jo zavrnilo, in po molku slovenske vlade glede plačila materialne odškodnine spoznavamo, da je vse, kar smo izgnanci prejeli za naše trpljenje med drugo svetovno vojno, le renta, ki jo prejemo na osnovi zakona o žrtvah vojnega nasilja, čez vse drugo pa lahko naredimo križ,« je povedal konec julija pobudnik za ustanovitev Združenja žrtev okupatorjev Kranj in njegov donedavni predsednik Tone Kristan. Združenje je leta 1997 ustanovila skupina članov Društva izgnancev Slovenije, ki niso soglašali z mlačno in popustljivo politiko društva in države pri zahtevah za odškodnino, ki bi jo morale plačati naslednice držav, ki so med vojno okupirale Slovenijo. Združenje je že januarja 1998 poslalo odgovornim v Nemčiji obsežno gradivo o medvojnem nasilju nad Slovenci z zahtevo po nematerialni odškodnini zaradi fizičnega trpljenja, strahu, izgubljenega otroštva in drugih posledic v izgnanstvu in po materialni za izgubljeno imetje. Pri nemških oblasteh je završalo. Sledil je odgovor, da je Nemčija svoje obveznosti glede odškodnine do bivše Jugoslavije poravnala z ugodnimi posojili na osnovi dogovora med jugoslovanskim predsednikom Titom in tedanjim nemškim kanclerjem Willyjem Brandtom in da so zato zahteve po odškodninah zanje brezpredmetne. V dokaz so poslali tudi nekaj dokumentov. Kljub našemu pojasnjevanju, da posojilo državi ne more biti odškodnina za trpljenje in izgubljeno imetje, in posredovanju našega odvetnika se nemško stališče ni spremenilo, pravi Kristan.

Prepričan je, da bi z odločnejšim stališčem Slovenije uspeli, saj je država močnejši pogovorni partner kot pa društvo. Slovenija si je takrat prizadevala za vstop v Evropsko unijo in zaradi tega ni želela zaostrovati stališč do največjega zagovornika njenega članstva v EU, za kar pa tudi po mnenju tedanjega nemškega zunanjega ministra Joschka Fischerja ni bilo razumnega razloga, saj je šlo za dva problema, ki med seboj nista bila povezana.

Slovenija v primeru izgnancev tudi doma ni odigrala ustrezne vloge. V primerjavi z nekaterimi drugimi žrtvami vojnega nasilja smo drugo- ali celo tretjerazredni državljani, ugotavlja Tone Kristan. Razni sestanki in sklepi so izpuhteli v nič. Na osnovi zakona o žrtvah vojnega nasilja prejemo rento, ki jo lahko jemljemo kot nadomestilo za trpljenje. Nekaj tisoč Slovencev,

predvsem internirancev in ukradenih otrok, pa je za »suženjsko delo« prejelo nemško odškodnino iz sklada Spomin, odgovornost in prihodnost. To pa je tudi vse. V mandat prejšnje vlade so začeli razpravljati tudi o materialni odškodnini. Ostalo je pri besedah, sicer pa so bile za izgubljeno imetje predvidene ponižujoče nizke odškodnine, pravi Kristan. Svojo dejavnost za generacijo, ki je trpela (s starši in bratom Ivanom je bil oktobra leta 1941 izseljen v Nemčijo, kjer so živeli v osmih taboriščih – op.p.), bo nadaljeval s seznanjanjem nemške javnosti o trpljenju Slovencev v drugi svetovni vojni. »Nemci, še posebej mladi, me radi poslušajo. To me prepričuje, da ravnam prav,« je povedal 83-letni Tone Kristan.

OBISKI NAŠIH ČLANOV

S to rubriko smo naleteli na lepo odobravanje naših članov. Posebno pa še pri članih, katere smo obiskali na njihovih domovih, oz. v domovih za starejše, za njihove rojstne dneve, kar vidite na slikah s srečanj, ki smo jih poslali tudi njim. Ker vseh ne moremo obiskati, posebno bolj oddaljenih od Kranja, tistim za rojstni dan pošljemo čestitko . V nadaljevanju vam prikazujemo nekaj slik z naših obiskov:

V juniju smo obiskali gospo Marijo Cankar iz Šenčurja, ki je praznovala 78. rojstni dan.

V juliju smo obiskali gospo Marjeto Šparovec iz Stražišča pri Kranju, za njen 75. rojstni dan.

Avgusta je praznoval 80. rojstni dan gospod Pavel Avguštin iz Kranja.

Avusta pa smo se še srečali s gospodom Stanetom Sladičem za njegov 79. rojstni dan.

Ponovno pa prosimo vse člane in njihove sorodnike, da nas obveščajo o spremembah naslovov, ter o umrlih članih. Podatke rabimo za urejanje evidence članov.

ZADNJE NOVICE

Vse člane, ki imajo kakršnokoli možnost spremljanja dogajanj doma in po svetu na internetu, lahko sedaj pogledajo novice, posnete s kamero. Oktobra smo že dali video posnetek protestne konference in video posnetek o redni skupščini. Kot ste že v sestavkih tega Optimista lahko prebrali tudi govor g. T. Kristana lahko tisti, ki imate dostop do elektronskih medijev na strani www.zdruzenje-zrtev.si pogledate komplet posnetke z otvoritve razstave v mesecu maju. Poleg tega smo vam že v prejšnjih OPTIMISTIH javili, da lahko tudi bilten preberete na internetu – naslov je naveden v glavi OPTIMISTA.

Prosimo vse člane, ki prejimate naš časopis, da obvestite svoje znance o tej možnosti.

~~~~~

8.8.2011 smo na URAD Varuhinje človekovih pravic v Ljubljano poslali sledeči dopis:

Zadeva: Materialna odškodnina za žrtve nacifašizma

Pri komentiranju poročila o delu Urada za leto 2010 je gospa Čebašek izpostavila kako so kratene človekove pravice mobilizirancem v nemško vojsko in materialnim oškodovancem, ker niso dobili odškodnine.

Ker nimamo poročila Varuha in spletna stran ni dostopna, ne vemo točno kaj se obravnava.

Kakor smo ugotovili iz sredstev javnega obveščanja, ste se zavzeli za navedene kategorije, ni jasno na osnovi česa, kakor tudi ni jasno zakaj v poročilu ni žrtev nacifašizma. To je tistih žrtev, ki so bile preganjane od nacifašistov (KZ taboriščniki, ukradeni otroci, izgnanci, begunci, svojci talcev) to so žrtve, za razliko od vaših kategorij, ki smo ob tem ko smo morali zapustiti domove zgubili vse in po 4-ih letih ob vrnitvi nismo našli ničesar, ki bi morali biti pri poplačilu odškodnine obravnavane prednostno.

Ni pa čudno, da nas v vašem poročilu ni (verjetno nismo vredni), ker ste nam s pismom št. 0.5-31-2-SA od 26.6.2008 sporočili, da za nas ne morete narediti nič (za nekatere druge pa lahko), in si moramo pomagati kar sami.

To sporočilo je bilo jasno in se nismo več javljali.

S spoštovanjem

Predsednik
Franc Rovani

23.8.2011 pa smo dobili odgovor, s priloženim poročilom, za kar smo se jim zahvalili. Odgovor dobesedno navajamo:

Prejeli smo vaše pismo št. 227/2011 z dne 8.8.2011. Pišete, da ste slišali, da je varuhinja ob komentiranju poročila Varuha človekovih pravic RS za leto 2010 izpostavila kratenje pravic mobilizirancem v nemško vojsko in materialnim oškodovancem. Iz vašega pisma izjaja prizadetost, ker v omenjenem poročilu niso omenjene žrtve nacifašizma.

V prilogi vam pošiljamo omenjeno letno poročilo. V poročilu smo pisali o problemih, ki smo jih v letu 2010 obravnavali, kar pa ne pomeni, da morebiti ne obstajajo še druge kršitve človekovih pravic.

Lep pozdrav

Dr. Zdenka Čebašek Travnik, dr. med.

Varuhinja človekovih pravic

Podaljšanje razstave v prostorih MOK

Ker je potekala naša razstava v času od konca maja do konca avgusta 2011, si le-te zaradi dopustov in počitnic niso mogli ogledati vsi, ki bi si to želeli, ali pa bi bilo dobro, da bi si jo ogledali. Zato smo prosili za podaljšanje razstave do konca septembra. Vendar naša prošnja ni bila uslišana, zato smo morali razstavljene panoje 29.8.2011 odstraniti.

Morda bomo uspeli s ponovno postavitvijo kak mesec kasneje. Tako, da si boste vsi, ki razstave še niste videli, to lahko ogledali.

SPOMINI, KI NAJ SE ZAPIŠEJO IN SE NE SMEJO POZABITI

Zgodbo je napisal Franci Rovan iz Kranja

ZORA IN CVETKO

To je ena od zgodb, katere se spominjam iz otroških dni.

Moji starši so bili izgnani v Nemčijo decembra 1941, kot mnogo drugih Slovencev, od katerih se jih veliko ni vrnilo domov. Moj oče in mati sta imela v nekem smislu kar nekaj sreče. Saj sem se jima čez tri mesece po prihodu v začasno taborišče Ettenheim rodil jaz, do konca vojne pa še moj brat. Tako da smo se domov vrnili štirje. Starša sta bila ob vrnitvi v svoj kraj Borovak pri Podkumu zgrožena, saj je bilo vse kar sta morala ob izgonu zapustiti požgano in porušeno in poraščeno s koprivami. Ker smo se vrnili na jesen (9. septembra) 1945 jima ni bilo jasno kako bosta kos novemu življenju, saj nista imela drugega kot kar sta prinesla s seboj iz Nemčije.

No nekako je le šlo v tistem prvem letu, saj sta za golo preživetje pomagali očetovi sestri z družino, kateri nista bili izseljeni, stanovanje pa jima je ponudil sosed Koren v njegovi prazni hiši. Jaz, kot 4 in brat kot 3-letni deček teh težkih in žalostnih trenutkov nisva toliko čutila. Spominjam se bolj veselih dni. Eden takih je bil, ko se je oče po nekaj dneh odsotnosti pojavil na dvorišču z majhno kravo, bele barve z rjavimi lisami. Midva z bratom, ki sva v Nemčiji že kar dobro »tolkla« nemško, sva takoj začela vpiti: »Šeka, ja das ist Šeka«. Mama ni takoj razumela za kaj gre, pa sva ji hitro razložila, da je to krava iz vasi Walburg v Nemčiji in bilo ji je takoj jasno, saj je kmet zraven katerega smo stanovali, imel enako kravo z imenom Šeka, kar seveda po nemško pomeni tudi lisa in ta krava je imela polno rjavih lis. To je prava gorenjska kravica, saj jo je očetu in materi podaril materin brat iz Kranja, ki je imel kmetijo.

V naslednjem letu, bilo je spomladi je oče zopet ponovil enako, samo da je tokrat prišel hitreje.

Pripeljal pa je mladega konja rjave barve in povedal, da mu je ime Rjava. Pri tem moram pojasniti, da sta krava in žrebica morali prepeščiti pot iz Kranja do našega doma, kar je približno 100 km in je to potovanje trajalo nekaj dni, saj drugačnega transporta v tistih časih ni bilo.

Nekaj časa sva jo z bratom klicala Rjava, nato pa sva jo poimenovala Zora. Starša sta mislila, da se norčujeva. Pa sva razložila od kod ime Zora. Pri nas se je ob vsaki jedi, zlasti pri večerji, govorilo, kaj in kdaj se bo naslednji dan delalo. In vedno je bilo rečeno »ob zori bomo vstali, ob zori bo treba iti, ob zori bo treba živino nakrmiti, itd.« In ker je naša dveletna žrebička tudi sodelovala pri teh opravilih, sva jo krstila za Zoro in to ime je obdržala do konca življenja – več kot 25 let.

Ker je kmečka opravila težko delati samo z enim konjem, se je oče odločil, da bo kupil še enega konja, kar pa sploh ni bilo enostavno, saj je konj primajkovalo, ker so vsi delali s pomočjo konjev. Pa je slučajno nek očetov znanec govoril, da v rudniku Trbovlje menjajo konje, ki so v rudniku vozili vozičke s premogom. Ker taki konji niso bili vajeni svetlobe, so jih običajno dali v klavnice, v kolikor že prej niso zaradi poškodb in bolezni poginili. In tako je s pomočjo tega znanca oče dobil še kar mladega konja, ki je bil tudi rjave barve in z imenom Cvetko. Ime nam je bilo všeč,

konja sta se hitro spoprijateljila in tako smo imeli lep parček Zoro in Cvetka, ki sta bila nama z bratom v veliko veselje. Moram pa dodati tudi to, da naju je oče večkrat posadil na konjski hrbet, da sva jahala na poti od hleva do studenca, kamor smo vsak dan zjutraj in zvečer gnali živino in konja napajat. Ker sva morala vsak dan oba konja očistiti s posebnimi krtačami (vsak enega), sva se tako tudi spoprijateljila z njima in tudi sama na skrivaj, ko staršev ni bilo doma, konja zajahala.

To so utrinki iz otroških let, ki se jih rad spominjam, kljub temu, da je bilo življene po vojni za nas, ki smo se vrnili iz izgnanstva, zelo težko.

Še danes, ko grem na obisk na svojo rodno domačijo, se s toplino v srcu spominjam živali, ki sem jih imel rad in so mi veliko pomenile. Sedaj pa namesto njih kraljujejo stroji z veliko konjskimi močmi.

